

Moderne inzichten in de systematiek van het genus *Bryobia* (Acar.)

Notulae ad Tetranychidas 2

door

G. L. VAN EYNDHOVEN

Op 30 september 1955 heb ik ter gelegenheid van de bijeenkomst van de Afdeling voor Toegepaste Entomologie der Nederlandsche Entomologische Vereeniging een overzicht gegeven van mijn *Bryobia*-onderzoek. Hoewel het nog te vroeg is om veel conclusies te vermelden, in het bijzonder wat betreft de systematiek en de nomenclatuur, is het toch niet ondienstig om hier een korte samenvatting te geven.

In zijn eenvoudigste vorm kan men het probleem als volgt stellen: Men is gewoon te spreken van *Bryobia praetiosa* C. L. Koch, waarvan men 4 biologische „rassen” vermeldt, t.w. van kruisbes, vruchtbomen, klimop en gras, doch waarvan men meent, dat zij morphologisch niet te onderscheiden zijn, en dat zij zich uitsluitend parthenogenetisch voortplanten. Aan de andere kant zijn verschillende namen van oudere datum beschikbaar, waarvan de belangrijkste zijn: *Bryobia graminum* (Schrank 1781) op gras, *cristata* (Dugès 1834) pro parte op pruim in de Franse Midi en pro parte (met ♂♂) onder stenen te Parijs, *praetiosa* C. L. Koch 1836 van mos en lage planten, *gloriosa* C. L. Koch 1836 van akkers, *speciosa* C. L. Koch 1838 van mos en kruiden, *nobilis* C. L. Koch 1838 van mos en kruiden, *banstor* (Hardy 1850) van gras en boterbloemen, *rubrioculus* (Scheuten 1857) van peer en tenslotte *ribis* Thomas 1894 van kruisbes.

Gevraagd wordt: zijn deze *Bryobia*'s met zo verschillende levenswijze werkelijk niet van elkaar te onderscheiden en zo zij dat wel zijn, hoe moeten zij dan heten?

Door de medewerking van Z.W.O. en T.N.O. heb ik in binnen- en buitenland verschillende excursies kunnen maken, zich uitstreckende tot Wenen, de Middellandse Zee, de Pyreneeën en Denemarken, waarbij er vooral naar is gestreefd om de oorspronkelijke vindplaatsen van de vroegere auteurs te bezoeken.

Op grond van de tot dusverre opgedane ervaringen kan het volgende worden gezegd:

Het is een feit, dat de verschillende soorten van *Bryobia* in het algemeen bijzonder veel op elkaar gelijken. Men heeft aan de andere kant te veel uit het oog verloren, dat verschillende auteurs, en juist ook C. L. KOCH, hun soorten uit de vrije natuur hebben beschreven en heeft zich daardoor vrijwel alleen bezig gehouden met *Bryobia*'s, welke om redenen van economische aard de aandacht trokken. Gebleken is, dat in de natuur verschillende soorten voorkomen, die in recente tijd nooit meer zijn verzameld of althans nooit zijn beschreven.

De *Bryobia*'s voorkomend op kruisbes, vruchtbomen, klimop en gras zijn morphologisch wel van elkaar te onderscheiden, zodat ik ze als soorten beschouw. Aan de species van klimop (*Hedera helix*) heb ik een nieuwe naam gegeven, nl. *Bryobia kissophila* v. Eyndh. 1.IV.1955; voor de dieren van peer en appel, kruisbes, alsmede gras zijn oude namen beschikbaar. Toch ligt ook hier de zaak niet eenvoudig. Het staat nl. nog geenszins vast, dat de *Bryobia*'s van Rosaceeën (o.a. peer, appel, sierappel, kers, pruim, meidoorn, *Cotoneaster*) alle tot één

soort behoren; er zijn tekenen, die erop wijzen, dat dit niet het geval is. Voorts heeft men op kruisbes de echte *Bryobia ribis* Thomas 1894, doch tevens komt op kruisbes een soort voor, die behoort tot de groep der op gras levende species.

Wat de op gras levende soorten betreft kan worden opgemerkt, dat zij ook tot minstens 2 soortengroepen behoren. De ene groep wordt bepaald door *Bryobia speciosa* C. L. Koch (uit Zweibrücken); deze dieren leven in het algemeen vrij op gras en kruiden en leggen daar ook hun eieren. De tweede groep wordt bepaald door *Bryobia cristata* Dugès pro parte (uit Parijs) en door *Bryobia praetiosa* C. L. Koch (uit Regensburg); deze dieren leven op gras en kruiden en leggen daar soms ook wel eieren, maar tevens maken zij gebruik van de schors van boomstammen of zo nodig van menselijke woningen om daar hun eieren te deponeren en eventueel te overwinteren. Ook deze dieren bestaan zeker uit meer dan één soort. Het is tevens hier, dat men de ♂ ♂ moet zoeken, want men mag aannemen dat de door DUGÈS in Parijs waargenomen ♂ ♂ tot *Bryobia*'s behoorden, welke in gras leefden, omdat hij ze onder stenen vond in de „promenades publiques de Paris”. Komt men thans in de uitstekend onderhouden parken van Parijs, dan vindt men daar geen enkele steen meer, maar de *Bryobia*'s zijn nog overal aanwezig op en onder de schors van de bomen. Desondanks is het mij in Parijs nog niet gelukt om ook de ♂ ♂ te vinden, hoewel het voor mij vaststaat, dat DUGÈS ze heeft gezien.

Opvallend afwijkende kenmerken vindt men bij *Bryobia sarothamni* Geijskes 1939 en bij *Bryobia borealis* Oudms. 1930, alsmede bij diverse andere soorten, welke in de literatuur beschreven zijn, in het bijzonder in Rusland en in de U.S.A. Het is hier niet het juiste moment om op dit alles dieper in te gaan; ik moge hier volstaan met de op zichzelf verheugende conclusie, dat het inderdaad mogelijk is gebleken de zeer op elkaar gelijkende *Bryobia*-soorten van economisch belang morphologisch van elkaar te onderscheiden. Publicaties hieromtrent zijn in voorbereiding.

Summary

Discussion of the *Bryobia*-problem. It has been stated that the 4 "biological races" of *Bryobia praetiosa*, from gooseberry, fruit trees, ivy and grass, can be separated by morphological characters and should be considered as species. Material has been collected from the original finding places of previous authors. Males may be expected from Paris, where they were observed by DUGÈS in 1834. It has been stated that various other species are living in the field and that there are many more species than has been thought so far. Yet this is not the right moment to give full details, so definite results will be published later. For the moment the main conclusion is that it is possible to separate the 4 "biological races" of *Bryobia praetiosa* morphologically.

Amsterdam-O., Zoölogisch Museum, Zeeburgerdijk 21.

✓ *Lacanobia contigua* Schiff. De soort was in 1955 zeer gewoon op licht in de omgeving van Apeldoorn. De variabiliteit is gering. Alleen hebben sommige exemplaren veel roodbruin in de tekening, wat ze op *thalassina* doet lijken.

W. J. BOER LEFFEF, Korteweg 53, Apeldoorn.